

Much of scenes from operas and solo chamber concerts Zoryana Kushpler contained in the web-site «YouTube». Increased attention is drawn to videos chamber concerts of the singer in Austria. An important tool for better acquaintance with the work of the singer and her serve her numerous interviews for online publications, which are at different sites on the World search engine «Google».

Key words: singer concert repertoire Star Kushpler, Internet, website, media, communication, opera, media, global context, music, fans, instrumental music, international competitions.

Анотація

Чигер О.О. Роль средств массовой информации и коммуникации в содействии творческой деятельности певцов диаспоры

Анализируется концертно-оперная деятельность украинской певицы Зоряны Кушплер сквозь призму современных СМИ. Выделено функции СМИ в процессе піддержки художественной деятельности певицы.

Ключевые слова: певица, концерт, репертуар, Зоряна Кушплер, Internet, сайт, пресса, комуникация.

Надійшла до редакції 11.11.2014 р.

УДК 7.079(477)

І.Л. Бермес

«ЗОЛОТОВЕРХИЙ КИЇВ» У ФЕСТИВАЛЬНОМУ РУСІ УКРАЇНИ ПЕРІОДУ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

На зламі ХХ-ХХІ ст. склалася нова художня картина світу, зумовлена багатьма факторами, передусім процесами глобалізації, інтенсивним розвитком постіндустріальної моделі соціуму, систем всесвітньої комунікації тощо. Все це безпосередньо позначається на світогляді людини, її взаємодії з зовнішнім світом і суспільством, духовно-творчому самовираженні в різних сферах мистецтва. В сучасному світі постійно виникають нові форми культуротворчості, що співіснують із традиційними, почасти й витісняють їх.

У новітню добу України однією з найбільш затребуваних форм культурних взаємин між людьми став хорівий фестивальний рух – яскраве, самобутнє явище, що охоплює щораз глибші шари культурного простору. Він не тільки привів до розширення культурних рубежів, а й сприяв залученню до участі у фестивалях хорівих колективів інших країн, одночасно – вивів українські хори на закордонні сцени. Фестивальна діяльність стала розглядатися як перспективний напрям культурної політики країни.

Хоча музичні фестивалі як творчі акції були предметом уваги Л. Пархоменко, М. Черкашиної-Губаренко, О. Рощенко, Л. Шаповалової, Г. Степанченко, І. Сікорської, В. Реді, А. Луїної, О. Дьячкової, Ю. Чекана, Б. Сюті, М. Шведа, С. Зуєва та ін., хорівий фестиваль «Золотоверхий Київ» ще не став об'єктом вивчення музикознавців, істориків, соціологів, які б розкрили його загальні закономірності як важливої події національного культурного життя. Тому *мета статті* зводиться до систематизації емпіричного матеріалу про хорівий фестиваль «Золотоверхий Київ» як елемент соціокультурних та творчих процесів.

Сьогодні в Україні започатковано чимало хорівих фестивалів, як міжнародних («Південна Пальміра», «Співочий собор», конкурс-фестиваль ім. П. Муравського, «Музичні зустрічі», «Передзвін», «Пасхальна асамблея»), так і регіональних («Хорові асамблеї М. Леонтовича», «Ніжин-хор-фест», «Дзвенять голоси Січеслава», «Калиновий спів», «Чорнобаївський заспів»). Усі вони підносять хорове виконавство на новий, вищий щабель. Хоча їх нелегко організувати та фінансувати, проте вони «активізують особливо важливі чинники впливу на рівень співочої національної культури, що є найрезультативнішим способом порівняння її якості з мистецькими явищами зарубіжжя» [2; 71], – наголошує Л. Пархоменко. Найбільш примітним форумом хорової музики є «Золотоверхий Київ», заснований із почину М. Гобдича 1997 р. У ньому беруть участь провідні українські та зарубіжні колективи. Він вирізняється своїм високим виконавським рівнем і, до певної міри, унікальністю. Він став знаменним явищем у культурному житті України. Концертні програми фестивалю – неповторні, вони стають справжньою подією для хорівих «гурманів». Організатори ставлять перед собою мету дати «путівку в життя» творам українських композиторів різних епох і стилів, відтворити художній образ музичного твору, надати йому нової якості, не відходячи від першоджерела.

Фестивальні програми – розмаїті, вони популяризують українську хорову музику давніх часів і сьогодення. «Візиткою» хор-фесту є «творчі портрети» сучасних митців. Так, «Золотоверхий Київ» 1997 року був присвячений хоровій творчості В. Степурка під назвою «Той дивний світ», 1998 р. – Ю. Алжнева – «Пробудження», 1999 р. – Л. Дичко – «Відлуння віків», 2000 р. – Є. Станковича – «До тебе, Господи, взиваю».

Уже перший фестиваль викликав неабияке захоплення музикою В. Степурка, котра вирізнялася «особливою інтонацією зачарування» та «вабила поетичним поглядом автора на світ, на його макрокосмос і неповторність проявів духовного ества Людини» [2; 73]. Звернув на себе увагу високий рівень її виконання: «...звучала музика на духовні тексти й опрацювання київських наспівів. У «П'яти духовних хорах», обрамлених двома канонічними молитвами – «Отче наш» і «Вірую», підкорили і звук, по-справжньому камерний, легкий, прозорий; і яскраві ефекти – любування «застигнутими» терпкими накладеннями голосів. У «Київських наспівах» вдалим було темпове рішення. В опрацюванні Віктора Степурка і трактуванні Микола Гобдича наспів «Услиши, мя Господи» набув нових, більш сучасних барв; а в «Архангельському гласі» раптом проступили риси партесних піснеспівів і кантів» [6; 4].

Другий «Золотоверхий Київ» продовжив лінію монографічних концертів і був присвячений творчості харківського композитора Ю. Алжнева. Його програми дали змогу слухачам запізнатися «...з авторським стилем нашого сучасника-композитора, з його особистим світом переживань і роздумів» [1; 13], розкрити світобачення митця «...про космогонічний світ наших пращурів через релікти обрядовості, синкретизм слова й праінтонації, театралізоване дійство» [2; 73].

Третій «Золотоверхий Київ» представляв «портрет» Л. Дичко. Щодо прем'єри «Урочистої літургії» у виконанні хору «Київ» Г. Степанченко підкреслює: «Виконання цього грандіозного за задумом композитора полотна... було чудовим. Звучання хору відносило слухача вгору, змушувало забути все дріб'язкове, побутове, житейське і купатися в розкоші хорового співу, насолоджуватися високою духовністю цього твору» [7; 4].

На «Золотоверхому Києві» 2000 р. номінантом став Є. Станкович. Концерт-портрет представив слухачам Псалми, скомпоновані на прохання М. Гобдича й озвучені почергово жіночим, чоловічим і мішаним хорами, хоровий концерт «Господи, Владико наш», «Панахиду за померлими з голоду» (сл. Д. Павличка), «Симфонію-диптих» (сл. Т. Шевченка), «Купало» (другу дію з опери «Коли цвіте папороть»). Довершене виконання хорів «Хрещатик», «Київ», «Воскресіння», «Таврійський благовіст», заслуженого академічного народного хору ім. Г. Верьовки «відкрило» Є. Станковича «як хорового симфоніста з глибинними концепціями й віртуозною технікою письма» [2; 74].

Винятковим був п'ятий «Золотоверхий Київ» 2001 р., зокрема його перший концерт під назвою «Хорові антифони». Звучання камерних хорів «Київ», «Хрещатик», чоловічої хорової капели ім. Л. Ревуцького, жіночого хору «Павана» педагогічного університету ім. М. Драгоманова у Трапезній церкві Києво-Печерської лаври виростало «з традиційних повсякденних наспівів, символізуючи спадкоємність і непорушність традиції» [10; 6]. «Музика, призначена для виконання саме в храмі (...), несла на собі відбиток замкнутого обсягу з його підкресленою опуклістю ліній, особливим резонуванням заключних акордів, що звучать луною в куполі (...). Створювалося живе і віброуче ціле, особливе енергетичне поле над головами слухачів» [10; 6].

У рамках цього фестивалю пройшов всеукраїнський конкурс «Духовні псалми», на який надіслано 60 партитур. Він захопив композиторів (Г. Гаврилець, І. Алексійчук, Б. Фільц, В. Стеценка, В. Степурка, В. Рунчака, В. Польову, Ю. Іщенко) до написання високохудожніх творів, актуалізованих обранням жанру, використанням відповідного «інтонаційного словника» (Б. Асаф'єв), програмною назвою конкурсу. У фіналі найкращі хорові колективи Києва виконали 12 конкурсних опусів. Проведення конкурсу – приклад взаємної співпраці організаторів фестивалю та композиторів, заради спільної мети – піднесення національної музичної культури.

Своєрідний перегук віків ілюстрували концертні програми VI та VII «Золотоверхого Києва». До них включалися твори видатних митців минулого та сучасності. Зокрема 2002 р. звучала музика композитора XVIII ст. М. Березовського та сучасного – В. Рунчака; 2003 р. – майстра XVII ст. М. Дилецького і нашого сучасника – М. Скорика. Твори М. Дилецького прозвучали у виконанні Дрогобицького муніципального камерного хору «Легенда» («Літургія чотириголосна», диригент І. Циклінський), жіночого хору «Павана» Інституту мистецтв НПУ ім. М. Драгоманова («Ісповідайтесь», «Хваліте» (парний концерт), «Іже образу Твоєму» (хоровий концерт), диригент Л. Байда), Кіровоградського муніципального камерного хору («Літургія Київська», диригент Ю. Любович), муніципального камерного хору «Хрещатик» (двохорний концерт «Вошел еси во церков», «Тіло Христово» (причасний вірш), диригент Л. Бухонська), муніципального камерного хору «Київ» («Літургія препорціална», «Прийдіте, людіє» (восьмиголосий концерт), диригент М. Гобдич); хори «Київ» і

«Хрещатик» під керівництвом М. Гобдича відспівали «Воскресенський канон». Останній твір, «чи не найскладніший опус Дилецького», звучав «масштабно, фресково» [4; 5], – наголошує Г. Степанченко.

Псалми М. Скорика на VII хоровому фестивалі озвучили жіночий хор «Павана» («Не карай мене, о Господи»), мішаний хор «Хрещатик» («Спаси мене, Боже»), державна академічна чоловіча хорова капела ім. Л. Ревуцького («Чи ти мене, милий Боже, навек забуваєш»). Муніципальний камерний хор «Київ» представив слухачській аудиторії Концерт-реквієм. «В інтерпретації М. Гобдича він набув справжнього драматичного звучання і сприймався не лише як канонічна заупокійна меса, а насамперед як музичний твір, в якому через особисте сприйняття трагічних колізій життя проступає велич і краса високої духовності людини» [4; 5].

VIII хоровий фестиваль продовжив уже традиційну для «Золотоверхого Києва» практику виконання творів композиторів різних епох: М. Вербицького (XIX ст.) та В. Зубицького (нашого сучасника). Виконання «Літургії» М. Вербицького було настільки природним, що не помічалось чотирьох колективів, які її озвучували («Київ», «Хрещатик», «Павана», капела ім. Л. Ревуцького). «Своєрідна акустика храму (Трапезної церкви – І. Б.), реверберація, специфічне відлуння створювали незабутнє враження молитовності, неземного звучання, відчуття благодаті, яка була дарована всім присутнім...» [9; 5].

Два Псалми, дедиковані батькові Д. Зубицькому, хоровий концерт «Гори мої» бездоганно виконав хор «Київ», кантату «Ярмарок» – хор студентів Інституту мистецтв НПУ ім. М. Драгоманова (кер. П. Ковалик). «Особливо віртуозно, технічно довершено прозвучала «Дримба» (з концерту «Гори мої» – І. Б.). Все співалось, гралось, рухалось в єдиному динамічному настрої», – підкреслює Г. Степанченко [9; 5].

Про VIII «Золотоверхий» М. Гобдич відгукнувся так: «Цьогорічний фестиваль, традиційно відкриваючи маловідомі сторінки минулого та сьогодення, знову підтвердить високе реноме української хорової школи, здатної хвилювати серця не тільки гарними голосами, які споконвіку приносили славу Україні, а й прекрасною композиторською школою різних часів, що в сукупності засвідчує високу хорову культуру нашого народу» [5; 3].

Справжнім відкриттям для шанувальників хорової музики на VIII «Золотоверхому фесті» (2004 р.) став виступ київського хору «Кредо», учасники якого виконали «Демественну літургію» О. Гречанінова. «Звучання хору захоплює увагу слухачів, підкорює особливою об'ємністю, щирістю, емоційністю, глибиною внутрішнього наповнення... Своїм самобутнім звучанням... співаки... підтверджують своє творче кредо: «єдність високого художнього рівня з теплотою та щирістю молитви» [3; 23].

2005 р. IX хоровий фестиваль «Золотоверхий Київ» репрезентував твори двох авторів – М. Леонтовича та Г. Гаврилець, продовжуючи традицію перегуку музики різних епох. «Літургія св. І. Златоустого» М. Леонтовича звучала в Трапезній церкві Києво-Печерської лаври у виконанні чотирьох колективів: державної чоловічої хорової капели ім. Л. Ревуцького, жіночого хору «Павана» Інституту мистецтв НПУ ім. М. Драгоманова, камерних хорів «Київ» і «Кредо». «Хорове звучання... – підмічає Г. Степанченко, – відзначалося особливою об'ємністю, в якому злиття тембрів цих чотирьох хорів було органічним і наповненим. Ансамбль вражав рівноваженістю й акустичною ефектністю. Хоровий звук то злітав у височінь під склепіння церкви, то обіймав слухачів, змушуючи їх затамувати подих» [8; 3].

Хорова музика Г. Гаврилець виконувалася в двох відділах: 1) духовна («Богородице Діво», «Нехай воскресне Бог» (Великодній концерт, пс. 67), «Блаженний, хто дбає про вбогого»); 2) фольклорна («Жалі мої, жалі», «Крокове колесо» (фольк-концерт на народні тексти), «Повій, вітроньку»).

Г. Степанченко наголошує: «Хорове письмо Г. Гаврилець, особливо в її фольклорній музиці, вражає тембровою інструментовкою, саме в цьому вона близька до особливостей хорового мислення Миколи Леонтовича» [8; 4].

Тяглість традиції поєднання давньої та сучасної хорової музики віддзеркалив і десятий фестиваль «Золотоверхий Київ». У його концертних програмах було представлено твори Я. Яциневича, О. Яковчука та В. Сильвестрова. Високий рівень виконавської культури продемонстрував хор «Київ», у першому відділі концерту якого прозвучали середньовічні монодії XVI ст., концерт № 3 «Доколі, Господи» А. Веделя, «Воскресенський канон» М. Дилецького, у другому – українські народні пісні в опрацюванні Г. Гаврилець, А. Авдієвського, Н. Нижанківського, І. Бідака, О. Чмут, В. Зубицького та ін.

Літургію Я. Яциневича озвучили в Трапезній церкві Києво-Печерської лаври мішані хори «Київ», «Кредо», жіночий «Павана» та чоловіча хорова капела ім. Л. Ревуцького. «Неземне звучання розташованих по периметру... церкви... хорів... вражало силою молитовних піснеспівів, створених

видатним українським майстром. Романтична музика Літургії Я. Яциневича в одухотвореній виконавській інтерпретації чотирьох хорів (...) під керуванням М. Гобдича викликала емоційне потрясіння у слухачів...» [5; 2-3].

У виконанні камерного хору «Хрещатик» вперше прозвучала Літургія св. Іоанна Златоустого О. Яковчука, в якій композитор виявив яскраву індивідуальність. На думку Г. Степанченко, на композиторську техніку О. Яковчука «вплинули і традиції духовної музики Д. Бортнянського, А. Веделя, М. Леонтовича і творчість сучасників – Л. Дичко та Є. Станковича» [4; 3]. Крім того, колектив представив і світську музику О. Яковчука, зокрема українські народні пісні в опрацьованні майстра.

Хорові твори В. Сильвестрова звучали у двох відділах в інтерпретації камерних хорів «Київ» («Літургійні піснеспіви», «Диптихи») і «Кредо» («Псалми») на вірші Т. Шевченка, «Дві молитви» на слова М. Лермонтова, «П'ять духовних пісень»). «Два талановиті колективи, – акцентує Г. Степанченко, – глибоко розкрили багатогранність хорової музики В. Сильвестрова, його самобутній стиль – рухливість фактури, незвичні просторово-акустичні звучання, відчуття себе поза межами реального світу...» [5; 3].

Більшість концертів одинадцятого хор-фесту «Золотоверхий Київ» присвячено 240-річчю від дня народження А. Веделя, що й стало головною подією мистецького заходу. 28 духовних концертів видатного майстра «золотої доби» відтворили муніципальний камерний хор «Київ» (М. Гобдич), чоловіча хорова капела ім. Л. Ревуцького (Ю. Курач), камерний хор Харківської обласної філармонії (В. Палкін), Уманський муніципальний камерний хор (Л. Ятло), жіночий хор «Павана» НПУ ім. М. Драгоманова (Л. Байда), хор «Покров» Свято-Покровського храму (О. Радько).

Прем'єрні «Літургійні славословія» М. Шука виконала капела «Думка» під орудою Є. Савчука, а сучасну музику українських композиторів – камерний хор «Кредо» (Б. Пліш).

«Золотоверхий Київ-2008» представив твори двох видатних особистостей: нашого сучасника – польського композитора Р. Твардовського і представника барокової доби – українського автора XVII ст. С. Пекалицького. Було презентовано й їх нотні видання та компакт-диски хорових творів. Літургія «Київська» Р. Твардовського виконана муніципальним камерним хором «Київ»; цікаві програми представили також «Хрещатик» (П. Струць), студентський хор КНУКіМ «Аніма» (Н. Кречко), «Орея» (О. Вацек), «Галицькі передзвони» (І. Дем'янець) та ін.

XIII фестиваль було присвячено творчому «портрету» видатного українського композитора К. Стеценка. У Трапезній палаті Києво-Печерської Лаври прозвучали три хорові композиції: «Літургія Іоанна Златоустого», «Всенічна» і «Панихида», присвячена пам'яті М. Лисенка, у виконанні камерних хорів «Київ», «Хрещатик», державної чоловічої хорової капели ім. Л. Ревуцького, жіночого хору «Павана». У концертних програмах XIII хор-фесту виконувалася також духовна музика С. Дегтярьова, І. Домарацького, В. Сильвестрова.

Л. Пархоменко наголошує на просвітницькій і патріотичній концепції «Золотоверхого Києва». На її думку, хорова музика «з розбалансованої системи, де спорадично виявляли свої можливості окремі колективи, перетворилася на життєдіяльну галузь із блискучими перспективами, де реалізуються багатий творчий потенціал композиторів, іде потужний просвітительський процес художньої діяльності артистичних колективів на користь суспільства, підтримуваний музичною громадськістю» [2; 76-77].

Ще дві помітні риси фестивалю «Золотоверхий Київ»: 1) М. Гобдич як пасіонарна особистість залучив до пошуку, редагування, видання та запису на цифрові носії духовних творів українських композиторів попередніх епох, передусім барокової доби, провідних науковців і професійні колективи України; спонукає сучасних майстрів до написання духовних композицій; 2) фестиваль став хоровим симпозіумом, на який запрошуються для обміну думками, досвідом провідні хормейстери країни. Це сприяє накресленню перспективи розвитку хорової галузі, «відкриттю» нової музики, появі інноваційних творчих концепцій, виокремленню функцій хорового мистецтва та виконавських проблем хорових колективів у сучасному соціокультурному просторі України.

Сучасний «Золотоверхий Київ» – школа майстерності і пізнавальний етап одночасно. Участь у такому міжнародному хоровому фестивалі для диригентів і виконавців – подія вельми значуща. Фестивальні виступи на концертному майданчику вимагають кропіткої напруженої праці та повної віддачі. Хорове виконавство постійно розвивається та вдосконалюється, відповідно підвищуються вимоги до майстерності співаків. Участь хорового колективу в цьому фестивалі стає віхою на його творчому шляху.

«Золотоверхий Київ», як і інші хорові фестивалі, стимулює диригентів і виконавців до вдосконалення професійної майстерності, підтримання високого виконавського рівня колективів,

розширення репертуарної палітри та пошуку цікавих інтерпретаційних версій. Як форма реалізації духовного потенціалу хорового колективу, фестиваль стає майданчиком не лише для демонстрації досягнень, а й обміну досвідом, отримання нових знань, він приваблює слухачів можливістю послухати улюблену музику, неповторною атмосферою піднесеності, що дає можливість поспілкуватися з учасниками й однодумцями, зіставити різні виконання тощо. Особисті контакти, «пізнання» різної музики заохочують композиторів і співаків до творчого пошуку.

Можна стверджувати, що «Золотоверхий Київ» як оптимальна форма проведення музичних акцій, посів гідне місце в українському і міжнародному культурному просторі, і інтерес до нього щороку зростає.

За роки свого існування хоровий цей фестиваль став культурним інститутом, який сприяє соціалізації та самореалізації виконавців і диригентів, дозволяє українцям прилучатися до культурних цінностей, пізнавати культурні традиції, дає можливість творчого росту в умовах найбільш сприятливого професійного спілкування, збагачує емоційний і духовний потенціал українського суспільства.

Список використаної літератури

1. **Осипенко В.** Структурно-семантичний інваріант хорового концерту (на матеріалі хорової творчості Ю. Алжнева) : автореф. дис. ... канд. мистецтв. : спец.: 17.00.03 / В. Осипенко. – Х., 2005. – 20 с.
2. **Пархоменко Л.** Фестивальні форми інтеграції хорового руху України (за здобутками «Золотоверхого Києва») / Л. Пархоменко // Студії мистецтвознавчі. – 2008. – Ч. 4 (24). – С. 71–77.
3. **Степанченко Г.** Диригент та його «Кредо» / Г. Степанченко // Музика. – 2008. – № 2. – С. 22–23.
4. **Степанченко Г.** «Золотоверхий Київ» – перегук віків / Г. Степанченко // Музика. – 2003. – № 5–6. – С. 4–5.
5. **Степанченко Г.** «Золотоверхий Київ» / Г. Степанченко // Музика. – 2006. – № 5. – С. 2–4.
6. **Степанченко Г.** «Золотоверхий Київ» в осінньому Києві / Г. Степанченко // Дзеркало тижня. – 1997. – № 45. – 6 листоп.
7. **Степанченко Г.** «Золотоверхий Київ» представляє : Леся Дичко / Г. Степанченко // Культура. – 1999. – 5 листоп.
8. **Степанченко Г.** «Золотоверхий» / Г. Степанченко // Музика. – 2005. – № 5. – С. 2–4.
9. **Степанченко Г.** Хорові картини / Г. Степанченко // Дзеркало тижня. – 2004. – № 24. – 18 черв.
10. **Чекан О.** На перетині площин / О. Чекан, Ю. Чекан // Дзеркало тижня. – 2001. – № 23. – 15 черв.

Резюме

Висвітлюються особливості хорового фестивалю «Золотоверхий Київ» як динамічної та діалогічної творчої акції, якій притаманні високий виконавський рівень колективів, жанрово-стильовий плюралізм опусів українських композиторів, тематична спрямованість, стійкість взаємин між виконавцями та слухачами.

Ключові слова: М. Гобдич, хоровий фестиваль, «Золотоверхий Київ», програма, композитор, диригент.

Summary

Bermes I. «Zolotoverkhyy Kyiv» in the festival movement during Ukraine's Independence

Festival movement today in regions associated as a substitute for purposeful program of cultural services. However, the country is now conducted many similar festival events, which not only solve the program of cultural services, but also significantly expand its horizons as they involved teams of high professional level and system of festival events more close to bankruptcy option.

In the modern era Ukraine one of the most popular forms of cultural relations between people became a choral festival movement – bright, original phenomenon, encompassing more and deeper layers of cultural space. He not only led to the expansion of cultural boundaries, but also facilitated the involvement choirs festivals in other countries simultaneously - Ukrainian choirs gave to foreign scene. Festival activities has been regarded as a promising direction of cultural policy.

The author presents the list of the most famous festivals of the modern period of development of Ukraine and detects the specific conduct of some of them.

This article highlights the features choral festival «Golden Kyiv» dialogue as a dynamic and creative action, which has high performance level teams, genre and stylistic pluralism opus Ukrainian composers, thematic focus, stability of relationships between performers and audience.

Modern festival «Golden Kyiv» is a school stage and cognitive skills simultaneously. Participation in such international festivals for choral conductors and singers - very significant event. Festival appearances on concert stages require painstaking hard work and full commitment. Choral Performance is constantly evolving and improving, according rising skill requirements singers. Participation in the choir festival is a milestone in his career.

«Golden-Kyiv», as well as other similar choral festivals, conductors and encourages artists to improve professional skills, maintaining a high level of performance groups, expanding palette of repertoire and finding interesting interpretational versions. As a form of realization of spiritual potential choir, the festival is a platform not only to showcase achievements, but also the exchange of experience, new knowledge, it attracts listeners the opportunity to listen to your favorite music, unique atmosphere of elation that gives an opportunity to communicate with members and supporters, to compare different versions and so on. Personal contacts, «knowledge» of different music composers and singers are encouraged to creativity.

Arguably, the festival «Golden Kyiv», as the optimal form of the musical events, took a worthy place in Ukrainian and international cultural space and interest in him is growing every year.

Over the years, this choral festival has become a truly cultural institution that promotes socialization and self-performers and conductors, allowing Ukrainian prylychatsya to cultural values, to know their own cultural traditions and traditions of the participating countries, enables creative growth in conditions most favorable professional communication enriches emotional and spiritual potential of Ukrainian society.

Key words: M. Hobdych, choral festival «Golden-Kyiv» program, composer, dyryhent, festival movement, the period of Ukraine's independence, competitive programs, artistic groups, participants, competition, music, choral art.

Аннотация

Бермес И.Л. «Золотоглавый Киев» в фестивальном движении Украины периода государственной независимости

Освещаются особенности хорового фестиваля «Золотоверхий Киев» как динамичной и диалогической творческой акции, которой присущи высокий исполнительский уровень коллективов, жанрово-стилевой плюрализм опусов украинских композиторов, тематическая направленность, устойчивость взаимоотношений между исполнителями и слушателями.

Ключевые слова: Н. Гобдич, хоровой фестиваль, «Золотоглавый Киев», программа, композитор, дирижер.

Надійшла до редакції 9.10.2014 р.

УДК 7(477.8)

С.В. Виткалов

МИСТЕЦЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ В УМОВАХ ІНОКУЛЬТУРНОЇ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ЕКСПАНСІЇ

У педагогіці, як відомо, є не лише актуальні проблеми, але й проблеми вічні, серед яких – формування особистості. Тож у контексті багатьох форм духовного розвитку дитини, спрямованих на формування цієї особистості, чи не найважливішим є її формування в умовах позашкільної, культурно-дозвілєвої діяльності, оскільки саме неформальна творчість, тобто творчість, не обмежена будь-яким ідеологічним впливом, широке духовне спілкування, постійний контакт із різними формами і носіями культури і є тією складовою, за допомогою якої зростає духовність підростаючого покоління.

Сьогодні це є чи не найбільш актуальною виховною проблемою, адже самоусунення керівників багатьох навчальних та освітньо-методичних структур від активної участі в організації виховних імпрез, небажання чи бездумне сподівання, що дитина сформується сама по собі і лише це є справжньою демократією, й призвело до тієї бездуховності, яка так ясно розквітла нині в дитячому середовищі країни. І це визнають всі учасники освітньо-виховного простору. Наголошують на цьому і представники наукової громадськості (А Бойко, І. Зязюн, Т. Кара-Васильєва, І. Петрова, О. Семашко та ін.).